

کاوش عوامل مؤثر در توسعه شطرنج ایران با رویکرد بین‌المللی

احسان قائم مقامی^۱

حبیب هنری^۲

غلامعلی کارگر^۳

جواد شهلایی باقری^۴

doi 10.22034/SSYS.2022.477

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۱/۲۳

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۲/۱۴

شناخت مسائل و مشکلات ورزش نیازمند نگاهی علمی، تجربی و توسعه‌ای است. هدف از تحقیق حاضر، کاوش عوامل مؤثر در توسعه شطرنج ایران با رویکرد بین‌المللی بود. روش تحقیق مورد استفاده، روش زمینه‌یابی از نوع اکتشافی بود و اطلاعات مورد نیاز با استفاده از مطالعات اسنادی و مصاحبه با خبرگان به دست آمد. جامعه آماری تحقیق شامل اساتید دانشگاهی و اساتید مطرح شطرنج کشور با تخصص در زمینه شطرنج کشور در رده‌های مختلف و سطوح ملی و بین‌المللی بود. روش نمونه‌گیری به صورت نظری بود و ابزار تحقیق پروتکل مصاحبه با خبرگان تا رسیدن به اشباع نظری بود (۱۷ مصاحبه با ۱۴ نفر) که از سه نفر از خبرگان دو مرتبه مصاحبه انجام پذیرفت. همچنین، پایایی مصاحبه‌ها از روش بازآزمون (۰/۸۳) به دست آمد. در مجموع، داده‌ها با استفاده از کدگذاری باز، محوری و گزینشی شناسایی و دسته‌بندی شدند. به طور کلی، از میان ۲۲ کد باز، ۷ کد محوری و ۴ کد گزینشی، ۴ مفهوم اصلی توسعه شطرنج ایران با رویکرد بین‌المللی به دست آمد:

۱. استادیار، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

۲. دانشیار، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

E-mail: Honari_h@yahoo.com

۳. دانشیار، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

۴. دانشیار، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

پیاده سازی الگوی مطلوب توسعه، جهانی سازی، فناوری و دیپلماسی ورزشی. می توان گفت که توجه به عوامل فوق موجب توسعه و پیشرفت شطرنج در سطح بین المللی خواهد شد.

واژگان کلیدی: توسعه شطرنج، فناوری و جهانی سازی



مقدمه

امروزه ورزش نمونه مطالعاتی مهمی برای جامعه جهانی به شمار می‌آید؛ از یک سو نقش آن در تحکیم روابط کشورها و از سوی دیگر نقش ابزاری این پدیده در جهت سنجش و مقایسه کشورها با یکدیگر باعث شده تا پژوهشگران، ورزش را به عنوان مؤلفه‌ای جدانشدنی از تمامی ارتباطات و مبادلات سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی کشورهای مختلف جهان در نظر گیرند (بوچر^۱ و همکاران، ۲۰۰۶: ۲۰۱۵-۱۸۵). به عقیده محققان رشد کمی و کیفی یا توسعه یافتگی ورزش، مدیون توسعه یافتگی این مؤلفه‌ها در جوامع مختلف است. به عبارتی، توسعه یافتگی ورزش در تعامل با سایر شاخص‌های توسعه یافتگی موجبات پیشرفت و رفاه هرچه بیشتر کشورها را فراهم می‌سازد (جیانگ^۲، ۲۰۱۰: ۱۸۱-۱۷۰). توسعه امری پویا، فراگیر و چند بعدی است که تمام جنبه‌های زندگی انسان را در بر می‌گیرد. توسعه در ذات خود سه مفهوم اساسی زیر را ارائه می‌کند؛ (۱) تغییر: فرایندی قابل اندازه‌گیری در یک دوره کوتاه مدت که قصد آن تغییر ساختارها و نهادها برای زمینه سازی به سایر مراحل توسعه و نیز ترسیم آینده مطلوب برای جامعه است. (۲) تحول: فرایندی که بعد از مرحله تغییر حادث می‌شود و در یک دوره بلند مدت نتیجه می‌دهد. در این مرحله، تغییر روابط اجتماعی و اقتصادی، رفتارها و نگرش‌ها در بین مردم و مسئولین مدنظر است. (۳) پیشرفت: پویایی، تغییر و حرکت رو به جلو در گذر زمان و نتیجه نهایی تغییر و تحول است، که نتیجه عینی آن در کیفیت زندگی و رفاه جامعه دیده می‌شود (حسینی، ۱۳۸۴: ۱۸). توسعه ورزش به فرایندها و اقداماتی گفته می‌شود که از ترکیب آنها تلاش می‌شود فرصت‌ها و تجارب ورزشی برای همه افراد جامعه به وجود آید. این تعریف با چند مفهوم دیگر مانند مفهوم ورزش همگانی، مشارکت ورزشی، ورزش قهرمانی و حرفه‌ای و ورزش نخبه پیوند خورده است (رمضانی نژاد و همکاران، ۱۳۹۴: ۲۰-۱۵). سوتیریادو^۳ و همکاران (۲۰۰۹) توسعه ورزش را مشتمل بر ساختارها، سیستم‌ها، فرصت‌ها و فرایندهایی می‌دانند که افراد جامعه را قادر می‌سازد در گروه‌ها و طبقات خاصی در ورزش و تفریحات شرکت کنند (مفهوم مشارکت ورزشی) و عملکرد خود را تا سطح دلخواه ارتقاء دهند (سوتیریادو و همکاران، ۲۰۰۹: ۷۶-۷۱).

کشورهای آمریکا، استرالیا، انگلستان و چین با توسعه یافتگی نسبتاً بالا در دستیابی به درآمدهای کلان اقتصادی، کسب افتخارات بین‌المللی و جهانی با ارتقای سلامت جامعه در صدر توسعه یافتگی ورزشی قرار دارند (لونیز و فادال^۴، ۲۰۱۰). در این راستا، طبق اعلام کمیته بین‌المللی المپیک^۵ بیش از نیمی از مدال‌ها و افتخارات بازی‌های المپیک تابستانی ۲۰۰۸ پکن توسط ۱۰ کشور توسعه یافته جهان (چین، آمریکا، روسیه، انگلستان، آلمان، استرالیا، کره جنوبی، ژاپن و ایتالیا) کسب شده و در حدود ۵۷ درصد از ۱۹۹ کشور شرکت کننده، هیچ مدالی دریافت نکرده‌اند (کاستونکا و اسکوریچ^۶، ۲۰۱۱: ۱۰۷-۱۰۴). از این رو، برخی معتقدند که

1. Bosscher
2. Jiang
3. Sotiriadou
4. Luiz, Fadal
5. International Olympic Committee (IOC)
6. Custonia, Skorik

دستیابی به توسعه یافتگی و عملکرد ورزشی نسبتاً مطلوب مدیون توسعه یافتگی مؤلفه‌های اقتصادی و صنعتی است (جیانگ^۱، ۲۰۱۰). به هر حال نتایج برخی از مطالعات حاکی است از آن است که عواملی مانند شرایط سیاسی (کریشنا و هاگلند^۲، ۲۰۰۸)، آب و هوا (کاستونکا و اسکوریچ^۳، ۲۰۱۱)، حق میزبانی (لویی و سوئن^۴، ۲۰۰۸) و وضعیت آموزشی - بهداشتی (لونیز و فادال، ۲۰۱۰) وجود دارند که به طور جداگانه یا در تعامل با هم می‌توانند در کسب افتخارات بین‌المللی یا ارتقای عملکرد و توسعه یافتگی ورزشی نقش داشته باشد. از طرف دیگر دستاوردها و پیامدهای توسعه ورزش دایره‌ای گسترده دارد و موجب رونق اقتصادی و شکوفایی اجتماعی می‌شود (پورکیانی و همکاران، ۱۳۹۶: ۷۲-۵۵).

توسعه ورزش به عنوان یک مفهوم نظری و عملی به بخشی جدایی ناپذیر از سیاست‌های ملی و بین‌المللی طراحی شده برای مقابله با مسائل اجتماعی گسترده‌تر مانند رفتار ضد اجتماعی، چاقی، بیکاری، سلامت، آموزش و صلح تبدیل شده است. توسعه ورزش دقیقاً به همین موضوع می‌پردازد که خلاء بین آموزش و تحقیق در مورد ورزش را از بین ببرد و تجارب ارزشمندی را برای سیاست‌گذاران و متخصصان این حوزه فراهم می‌کند (لی و لیم^۵، ۲۰۱۹). با این حال، تحقیقات تجربی کمی در مورد نحوه کارآمدی و توسعه یافتگی ورزش بخصوص رشته شطرنج انجام شده است. شطرنج قرن‌ها یک بازی تفریحی برای حاکمان در نظر گرفته می‌شد. نقطه عطف قابل توجه و افزایش محبوبیت این ورزش در اواسط دهه ۱۹۰۰ رخ داد. در سال ۱۹۲۴، فدراسیون جهانی شطرنج^۶ بنیان‌گذاری شده است و تنها سه سال بعد، اولین دوره مسابقات جهانی شطرنج در لندن با شرکت ۱۶ کشور برگزار شد (جرمیک^۷ و همکاران، ۲۰۱۱).

ورزش شطرنج^۸ را می‌توان یک مدل حل وظایف پیچیده در شرایط متغیر و به عنوان روشی کارآمد برای آموزش استفاده از مهارت‌های تفکر برتر و تلاش برای غلبه بر مشکلات فردی و رسیدن به پتانسیل کامل افراد به کار می‌رود، در نظر گرفت. همچنین تحقیقات زیادی نشان‌دهنده مزیت‌های شطرنج در مراکز و آموزشگاه‌ها در سنین پایه است. شطرنج در برنامه درسی آموزش، اولین بار در اواخر قرن بیستم در کانادا و ایالات متحده به کار گرفته شد. در نتیجه این ورزش در مدارس و دانشگاه‌های بسیاری از کشورها مورد توجه قرار گرفته است (جانکوویچ و نواک^۹، ۲۰۱۹). فدراسیون شطرنج انگلیس در مأموریت و اهداف خود ارتقا و توسعه بازی شطرنج در تمام اشکال به عنوان وسیله‌ای برای پیشرفت فرهنگی و شخصی، کمک به رسیدن به بالاترین درجه موفقیت در بازی، در دسترس قرار دادن خدمات و شرایط عضویت در فدراسیون برای همه بدون محدودیت و

1. Jiang
2. Krishna, Haglund
3. Custonia, Z., & Skoric
4. Lui, H. K., & Suen
5. Lee, Lim
6. World Chess Federation (FIDE)
7. Jermic
8. Chess
9. Jankovic, Novak

ایجاد شرایط مساوی برای همه در حالت مثبت را مد نظر قرار داد (فدراسیون شطرنج انگلیس^۱، ۲۰۰۹). در بیانیه رسمی فدراسیون شطرنج انگلیس آمده است که تشویق مطالعه و تمرین شطرنج در انگلیس، ایجاد و حفظ مسابقات قهرمانی انگلیس، توسعه تورنمنت‌های داخلی و بین‌المللی، تأمین خواسته‌های شطرنج‌بازان انگلیسی در مسابقات و تورنمنت‌های خارجی، حمایت از شطرنج‌نایبانیان و دیگر مؤسسات شطرنج که عضو فدراسیون هستند، برنامه‌ریزی رقابت‌ها، جلسات و غیره مطلوب و فراهم‌آوری جوایز برای رقابت، حفظ و افزایش سرمایه‌گذاری و در دسترس قرار دادن خدمات فدراسیون برای همه بدون تبعیض جزء اهداف فدراسیون شطرنج انگلیس می‌باشد (همان).

میخائیلوفیا^۲ و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهشی به بررسی شاخص‌های فرهنگ فیزیکی، ورزش شطرنج و گردشگری به عنوان نشانگرهای شاخص توسعه انسانی در فدراسیون روسیه پرداختند. نتایج این پژوهش که با هدف تحلیل محتوای تعدادی از پژوهش‌ها جهت توسعه راهبردهای فدراسیون روسیه در بهبود کیفیت زندگی شهروندان روسیه انجام گرفته است نشان داده است که در سطح جامعه شناختی، تلاش شده است تا سهم قابل توجهی در توسعه سرمایه انسانی و بهبود کیفیت زندگی افراد معلول و همچنین توسعه بالقوه انسانی را از طریق فرهنگ جسمانی و ورزش‌هایی مانند شطرنج تحقق بخشند.

رمضانی نژاد و هژبری (۱۳۹۶) در پژوهشی به بررسی ابعاد نظری توسعه ورزش قهرمانی و کاربرد آن در ورزش ایران پرداختند. براساس نتایج این مطالعه، در برنامه‌های اول تا پنجم توسعه ایران و سند چشم‌انداز ۲۰ ساله جمهوری اسلامی ایران، توسعه ورزش در قالب توسعه فرهنگی مورد تأکید واقع شده است که وجود رویکرد فرهنگی یا تربیتی - اخلاقی به توسعه ورزش ایران را نشان می‌دهد. جوزف^۳ و همکاران (۲۰۱۶) در پژوهشی با عنوان «تأثیر آموزش شطرنج بر عملکرد تحصیلی کودکان دبستانی در هند» به این نتیجه رسیدند که پس از یک سال تمرین در مهارت‌های شطرنج، پیشرفت‌های تحصیلی دانش‌آموزان در زبان انگلیسی، مطالعات اجتماعی و علوم، بهبود چشمگیری داشته است. ایزو^۴ و همکاران (۲۰۱۶) در پژوهشی با عنوان «مدل‌های نوآورانه مربیگری در شطرنج نوجوانان» به این نتیجه رسیدند که روش تجربی برای آموزش بازیکنان نوجوانان با استفاده از نرم افزار تخصصی شطرنج، اینترنت و فرم‌های آموزشی مبتنی بر وب، باعث افزایش کارایی جلسات آموزشی و نتایج بیشتر نسبت به روش سنتی می‌شود (ایزو و همکاران، ۲۰۱۶).

ژانگ^۵ و همکاران (۲۰۱۳) در پژوهش خود با عنوان «بررسی توسعه ورزش‌های چینی»، تأثیر ساختار طراحی شده برای سطوح اجرایی فعالیت‌های ورزشی را در کلیه سنین مهم دانستند و به اهمیت توسعه ورزش‌های پایه‌ای اشاره کردند. همچنین، آنها تأثیر فرهنگ منطقه‌ای هر ورزش در منطقه خود را در پیشرفت آن ورزش زیاد دانستند و بیان کردند که هر ورزشی برای پیشرفت، نیاز به حمایت کردن از دانش‌آموزان همان

1. England Chess Federation

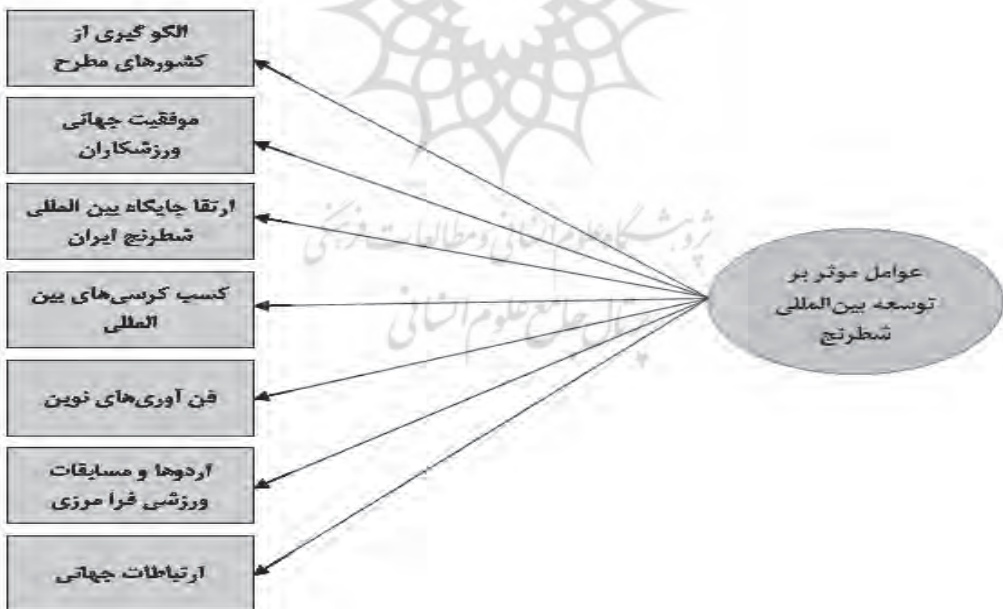
2. Mikhailova

3. Joseph

4. Izov

5. Zhang

منطقه دارد. توکلی و همکاران (۲۰۱۳) نیز در پژوهش خود که به بررسی نقش رسانه‌های اجتماعی در توسعه ورزش پرداختند نشان دادند که بیشتر تمرکز رسانه‌ها بر ورزش قهرمانی و حرفه‌ای و نیز تعداد محدودی از رشته‌ها می‌باشد و توجه کافی به ورزش‌های تفریحی و همگانی از طریق رسانه‌های جمعی دیده نمی‌شود. شناخت مسائل و مشکلات رشته شطرنج نیازمند نگاهی علمی و تجربی است. اما باید اذعان کرد که متأسفانه اولویت‌بندی دقیقی در این رشته وجود ندارد و اصولاً برنامه مناسبی برای توسعه بین‌المللی شطرنج مورد توجه قرار نگرفته است. این در حالی است که امر توسعه ورزش شطرنج در بسیاری از کشورها با نگاهی علمی در حال تحقق است و قله‌های بلند یکی پس از دیگری فتح می‌شوند. ایران نیز دریای استعداد انسانی است و از این حیث زمینه مناسبی وجود دارد ولی ظاهراً ریشه مشکل را باید در فقدان برنامه‌ریزی شایسته جستجو کرد. با توجه به آشنایی و همکاری محقق با این فدراسیون تلاش گردید که با شناسایی ابعاد توسعه ملی شطرنج و همچنین با توجه به استفاده از ظرفیت‌های موجود در جهت رشد و توسعه شطرنج در سطح بین‌المللی گامی مؤثر برداشته شود که در نهایت موجب پیشرفت شطرنج بازان در سطوح جهانی شود. بر این پایه و با عنایت به تأثیر اهمیت سازنده ورزش بر موفقیت در عرصه‌های بین‌المللی و توسعه جهات مختلف اجتماعی، این تحقیق درصدد است که عوامل مؤثر بر توسعه ورزش شطرنج را شناسایی نماید و به نقاط ضعف و قوت این امر در عرصه برون مرزی پی ببرد؟



شکل ۱: مدل مفهومی پژوهش

روش شناسی پژوهش

با توجه به هدف پژوهش، روش تحقیق حاضر زمینه یابی از نوع اکتشافی بود؛ بدین صورت که ابتدا مطالعات اسنادی (مطالعه مقالات، کتب، اسناد و وب سایت ها) به منظور تهیه و شناسایی فهرستی از ابعاد توسعه بین المللی شطرنج انجام گرفت، سپس برای شناسایی این ابعاد مصاحبه نیمه ساختارمند با خبرگان صورت پذیرفت. جامعه آماری تحقیق شامل اساتید دانشگاهی با تخصص در زمینه مدیریت ورزش و مسئولان فدراسیون شطرنج و رؤسا هیئت های ورزشی استان ها و قهرمانان ملی این رشته بود. با توجه به ماهیت تحقیق، روش نمونه گیری از نوع نظری (هدفمند) بود. براساس مطالعات و بررسی ها، نمونه گیری از افرادی انجام شد که بیشترین فرصت را برای گردآوری مرتبط ترین داده ها درباره پدیده تحت مطالعه فراهم می کردند. در انتخاب افراد برای انجام مصاحبه، داشتن تجربه و پژوهش در زمینه شطرنج مدنظر بود. زمانی که موضوع به حد اشباع نظری رسید، فرایند انجام مصاحبه و جمع آوری داده ها پایان یافت. در منابع علمی انجام ۱۲ تا ۱۸ مصاحبه را برای رسیدن به اشباع نظری کافی می دانند (بازرگان، ۱۳۹۷). در این تحقیق نیز پس از انجام ۱۷ مصاحبه با ۱۴ نفر (با سه نفر از خبرگان دو مرتبه مصاحبه انجام شد) محقق به اشباع نظری رسید.

جدول ۱: گزارش توصیفی نمونه تحقیق

متغیر	ویژگی جمعیت شناختی	فراوانی	درصد فراوانی
جنسیت	مرد	۱۰	۷۱/۴
	زن	۴	۲۸/۶
تحصیلات	کارشناسی	۴	۲۸/۶
	کارشناسی ارشد	۷	۵۰
	دکتری	۳	۲۱/۴
	پیش از ۱۵ سال	۵	۳۵/۷
مدت فعالیت در شطرنج	۲۱-۲۵ سال	۳	۲۱/۴
	۲۶-۳۰ سال	۳	۲۱/۴
	۳۱-۳۵ سال	۲	۱۴/۳
	بیشتر از ۳۵ سال	۱	۷/۲
پست سازمانی	علمی	۴	۲۸/۶
	اجرایی	۱۰	۷۱/۴
کل		۱۰۰٪	

گردآوری داده ها از طریق مطالعات اسنادی و مصاحبه صورت گرفت. مصاحبه با خبرگان به صورت نیمه ساختارمند و عمیق به منظور کاوش عوامل مؤثر بر توسعه بین المللی ورزش شطرنج کشور انجام شد.

یافته‌های پژوهش

با توجه به مبانی نظری پژوهش‌های کیفی، همزمان با انجام مصاحبه‌ها، تحلیل و کدگذاری آن‌ها نیز انجام شد؛ به طوری که تحلیل هر مصاحبه به همراه یافته‌های قبلی به عنوان راهنمای مصاحبه و معیاری برای انتخاب افراد بعدی بود. انجام مصاحبه‌های کیفی تا حد رسیدن به اشباع نظری ادامه پیدا کرد. تجزیه و تحلیل داده‌ها در یک فرآیند شش مرحله‌ای صورت گرفت: ۱. مرور متن نوشتاری داده‌ها، کسب احساس کلی نسبت به آن‌ها و تعیین چگونگی بخش‌بندی متن نوشتاری؛ ۲. انتخاب بخش‌هایی از متن نوشتاری داده‌ها به صورت اطلاعات کدگذاری شده؛ ۳. مرور کدهای تدوین شده و ادغام آن‌ها به صورت دسته‌های عمده‌تر اطلاعات؛ ۴. کاهش دسته‌ها، حذف دسته‌های تکراری و ادغام دسته‌های کوچک‌تر در دسته‌های عمده‌تر؛ ۵. تبدیل دسته‌کدها به ۵ تا ۷ موضوع؛ ۶. انتخاب کدهایی (مقوله‌هایی) به عنوان موضوع بحث و مشخص کردن بقیه مقوله‌ها برای توصیف آن‌ها در گزارش تحقیق (بازرگان، ۱۳۹۷). براساس جدول ۲ تحلیل مصاحبه‌ها در گزیده ابعاد و ویژگی‌ها خلاصه گردید. در ادامه این ابعاد ۷ عامل یا مقوله فرعی استخراج شد. در نهایت از دسته‌های مقوله‌های فرعی ۴ مقوله اصلی به دست آمد. این مقوله‌ها شامل پیاده سازی الگوی مطلوب توسعه، جهانی سازی، فناوری، دیپلماسی ورزشی می‌باشند.

جدول ۲: یافته‌های پژوهش حاصل از مصاحبه

مفهوم	مقوله	مقوله فرعی
پیاده سازی الگوی مطلوب توسعه	الگوگیری از کشورهای مطرح	- توجه به شرایط فرهنگی و اجتماعی - بومی سازی الگوها - الگو برداری در ورزش پایه - الگو برداری از کشورهای صاحب نام
جهانی سازی	موفقیت جهانی ورزشکاران	- مسائل سیاسی کشور جهت میزبانی - دیدگاه جهانی نسبت به کشور - برگزاری تورنمنت‌های بین‌المللی
	ارتقای جایگاه بین‌المللی شطرنج ایران	- توانایی کسب کرسی بین‌المللی - بهره گیری از فنون مدیریت در سطح جهانی - حضور مستمر در رویدادهای مختلف بین‌المللی
	کسب کرسی‌های بین‌المللی	- ارتقای سطح کیفی ورزشکاران در جهان - قضاوت داوران در مسابقات بین‌المللی
فناوری	فناوری‌های نوین	- ابر رایانه قوی - نرم افزارهای تخصصی - به کارگیری فناوری نوین آموزشی

● شرکت در اردوهای مشترک ● اعزام و میزبانی مسابقات بین المللی	اردوها و مسابقات ورزشی فرا مرزی	
● ارتباطات بین المللی ● گفتگوی بین کشورها ● برقراری تفاهم با کشورها ● تبادل نظر مدیران فدراسیون با فدراسیون های مطرح ● شرکت منظم مدیران ارشد فدراسیون در همایش های بین المللی	ارتباطات جهانی	دیپلماسی ورزشی

بحث و نتیجه گیری

هدف از تحقیق حاضر، کاوش عوامل مؤثر در توسعه شطرنج ایران با رویکرد بین المللی بود. پس از انجام مصاحبه ها و تحلیل آن ها، ۴ عامل پیاده سازی الگوی مطلوب توسعه، جهانی سازی، فناوری، دیپلماسی ورزشی به عنوان مفاهیم کلی به دست آمد.

بر اساس نتایج پژوهش یکی از عوامل تأثیرگذار در توسعه بین المللی ورزش شطرنج الگوهای توسعه کشورهای مطرح و صاحب نام در این رشته ورزشی می باشد. نتایج پژوهش با نتایج بابایی و همکاران (۱۳۹۴)، رمضانی نژاد و هژبری (۱۳۹۶) ایزو (۲۰۱۶)، جوزف و همکاران (۲۰۱۶) و میخائیلوفیا و همکاران (۲۰۱۸) همسویی دارد. ورزش جایگاه مناسبی را در توسعه برنامه های فرهنگی، اجتماعی، تفریحی، اوقات فراغت و سرگرمی پیدا کرده است بعلاوه میدان خوبی برای متصدیان اجرایی و ورزشکاران جهت ورود به سایر فعالیت های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی است. با توجه به نتایج می توان بیان نمود که برای توسعه شطرنج کشور در سطح بین المللی باید نگاه ویژه به مقوله استعدادیابی در ورزش مدارس کشور داشت تا بتوان با یک آمایش سراسری استعدادهای ورزشی در عرصه های مختلف بین المللی را شناسایی کرد. این امر با مطالعه قابلیت های هر کدام از استان های کشور محقق خواهد شد. بنابراین پیشنهاد می شود که مدیران فدراسیون با نگاه توسعه ای به این مهم توجه کنند. استان هایی که در پرورش استعدادهای در رشته شطرنج در رده های سنی مختلف بخصوص رده سنی پایه پیشرفت خوبی داشته اند توجه بیشتری شود و استان های که در این رشته حضور کم رنگ تری داشته اند را ترغیب نمایند که در این امر تلاش بیشتری کنند. ورزش کشور اعم از قهرمانی و همگانی زمانی به وقوع می پیوندد که برنامه ریزی در تیم های پایه ای ورزشی کشور شکل بگیرد و برای این امر نیز باید نگاه اصولی و منطقی به اجرای همکاری های مستمر وزارتخانه های آموزش و پرورش و ورزش و جوانان و بخصوص فدراسیون شطرنج داشت تا بتوان ورزش مدارس را صرفاً از نگاه زنگ تفریحی خارج کرد. از سویی دیگر بر اساس نظرات صاحب نظران رشته شطرنج، الگوگیری از کشورهای مطرح در رشته شطرنج است. همچنین به مدیران ارشد فدراسیون پیشنهاد می گردد با بررسی استراتژی ها، برنامه ها و رویکردهای توسعه محور کشورهای صاحب نام در این رشته ورزشی و بهره گیری و پیاده سازی این برنامه ها بر اساس شرایط فرهنگی و اجتماعی کشور در توسعه

هر چه بیشتر این رشته در عرصه بین‌المللی مؤثر واقع شوند.

بر اساس نتایج یافته‌ها یکی از مواردی که در توسعه بین‌المللی ورزش شطرنج مؤثر است عامل جهانی سازی می‌باشد. این نتایج با تحقیقات عیدی و همکاران (۱۳۹۰)، شاه رضایی و شیرزادی (۱۳۹۵)، کشاورز و همکاران (۱۳۹۷)، جکسون^۱ (۲۰۱۳) و توکلی (۲۰۱۳) و تمیر^۲ و همکاران (۲۰۱۵) همسویی دارد. کشورها به منظور رشد اقتصاد داخلی و مقابله با سیاست انزوا و خطر تحریم در جستجوی راه‌هایی برای ایجاد، گسترش و ادامه روابط با کشورهای دیگر در سراسر جهان هستند. یکی از این راه‌ها که مورد توجه برنامه ریزان ورزشی می‌باشد، فتح سکوهاى بین‌المللی و افتخار آفرینی در ورزش است (کشاورز، ۱۳۹۷). برخی از کشورها بسیاری از کرسی‌های مؤثر را تصاحب کرده‌اند، حال آنکه کشور ما در بسیاری از رشته‌ها صاحب سبک می‌باشد، اما در مجامع بین‌المللی صاحب کرسی مؤثر نیست. بر اساس یافته حاضر می‌توان بیان نمود که به نظر می‌رسد یکی از عواملی که منجر به توسعه بین‌المللی ورزش شطرنج می‌شود، برگزاری رویدادهای ورزشی است که فرصت تعامل با فرهنگ‌های خارجی را ایجاد می‌نماید. همچنین حضور ورزشکاران ایرانی در لیگ‌های معتبر خارجی است که می‌تواند موجب شکل‌گیری و ساختن روابط بین‌المللی شود. از طرفی ورزشکاران هنگام سفر به تورنمنت‌های بین‌المللی به تعامل فرهنگی با ملت میزبان و معرفی فرهنگ ملت خود می‌پردازند. در این راستا ایجاد ساختارهای مناسب از امکانات بالقوه ورزش شطرنج، توانایی کسب کرسی بین‌المللی، بهره‌گیری از فنون مدیریت در سطح جهانی، حضور مستمر در رویدادهای مختلف بین‌المللی جهت ارتقای جایگاه بین‌المللی شطرنج، کسب کرسی‌های بین‌المللی در توسعه بین‌المللی شطرنج ایران اثربخش است. همچنین یکی از شاخصه‌های انتخاب افراد در کرسی‌های بین‌المللی، آشنایی با مسائل بین‌المللی و حضور مداوم آن‌ها در جلسات است. می‌توان با انتخاب افراد باصلاحیت و توانمند در رأس فدراسیون این کرسی‌ها را کسب کرد. از نظر صاحب‌نظران رشته شطرنج یکی از عواملی که در توسعه بین‌المللی این رشته مؤثر است، استفاده از فناوری می‌باشد. نتایج با تحقیقات تی سو اهانان^۳ (۲۰۱۴) و ایزو (۲۰۱۶) همسویی دارد. فناوری نقش اساسی تمامی حوزه‌های ورزش ایفا می‌کند. استفاده مربیان از فناوری باعث افزایش سطح تمرینات و بهبود عملکرد ورزشی ورزشکاران می‌شود. با توجه به نظر خبرگان این رشته ورزشی متأسفانه توجه کمتری به استفاده از فناوری می‌شود و بسیاری از مربیان و ورزشکاران از آن شناخت و آگاهی ندارند. بر این اساس از نظر متخصصان، مربیان رشته شطرنج می‌توانند از فناوری همچون نرم‌افزارهای تخصصی و ابررایانه‌ها در این رشته ورزشی جهت آموزش‌های نوین شطرنج استفاده نمایند. البته باید به این نکته اشاره کرد که مربیان و ورزشکاران بتوانند از فناوری‌های روز جهان استفاده کنند که جا دارد تا فدراسیون با استفاده از مراکز و مدرسين بین‌المللی هرچه سریع‌تر زمینه‌های آشنایی مربیان و ورزشکاران را فناوری‌های به‌روز در حوزه ورزش را مهیا نماید. مربیان فدراسیون و ورزشکاران می‌توانند بیش‌تر نسبت به کارگیری روش‌های نوین آموزشی از طریق استفاده از

1. Jackson

2. Tamir

3. Taesoo Ahna

برنامه‌های مدرن به دست آورند. به عبارت دیگر، اختراعات و فناوری نه تنها این رشته ورزشی تأثیر می‌گذارد، بلکه موجب توسعه و پیشرفت آن خواهد شد.

در نهایت عاملی دیگری که در توسعه بین‌المللی ورزش شطرنج مؤثر است، توانایی دیپلماسی و برقراری ارتباط مؤثر با نهادهای تصمیم‌گیرنده در این رشته می‌باشد. این یافته با تحقیقات بابایی و همکاران (۱۳۹۴)، محمدی عزیزآبادی، التیامی نیا (۱۳۹۴)، باقری و همکاران (۱۳۹۵)، شاه رضایی و شیرزادی (۱۳۹۵)، کشاورز و همکاران (۱۳۹۷)، توکلی (۲۰۱۳)، چا^۱ (۲۰۱۳)، گریکس و هولیهان^۲ (۲۰۱۴) همخوانی دارد. به منظور توسعه راه‌حل‌های دیپلماتیک برای حل مشکلات بین‌المللی از ورزش به عنوان یک روش برای شروع روابط دیپلماتیک استفاده می‌شود. از نقش‌های مهم ورزش در روابط بین‌الملل، نقش دیپلماسی عمومی است، بنابراین ورزش فعالیتی برای همکاری و تعامل بین‌المللی است (محمدی عزیزآبادی، التیامی نیا، ۱۳۹۴). استفاده از ورزش به عنوان ابزاری برای تأثیرگذاری بر روابط دیپلماتیک، اجتماعی و سیاسی همواره در طول تاریخ مفاهیم مثبت و منفی زیادی در پی داشته است. با عنایت به نقش ورزش به عنوان یک زبان مشترک و فرهنگ متقابل برای ایجاد ارتباطی صلح‌آمیز و پایدار میان ملت‌ها، در جهان امروزی این مقوله بسیار قابل توجه است. ورزش یک علاقه مشترک اجتماعی است که مردم را در سراسر جهان، از هر نژاد و مذهب در رقابت‌های ورزشی شرکت می‌دهد. در عرصه قدرت نرم، ورزش یکی از مهم‌ترین کارکردها را ایفا می‌کند؛ به طوری که کشورها سعی دارند از طریق ورزش به اهداف گسترده خود در کسب قدرت دست یابند. برگزاری رویدادهای بزرگ ورزشی برای ملت میزبان، فرصت‌های مهمی را در قالب دیپلماسی عمومی مهیا می‌کنند. یکی از کارکردهای دیپلماتیک ورزش در عرصه بین‌الملل کسب موقعیت برای کشورهاست. در حقیقت، کسب، حفظ و ارتقای موقعیت یا اعتبار بین‌المللی از جمله مؤلفه‌های اصلی منافع ملی کشورها به حساب می‌آید و می‌توان گفت که دولت‌ها از راه‌های مختلف تلاش می‌کنند که در جامعه جهانی دارای جایگاه و منزلت بالایی باشند و به آن‌ها به عنوان کشورهای قابل احترام نگریسته شود. ورزش بخش اعظمی از زندگی امروزی را به خود اختصاص داده است و مخاطب جهانی دارد و چنانچه وضعیت، تصویر و پیام دیپلماتیک از طریق ارزش‌های ورزشی مثبت منتقل شود، ادراکات از سیاست خارجی می‌تواند به شکل معناداری تغییر و بهبود یابد.

به طور کلی مدیران فدراسیون با برگزاری اردوهای مشترک با کشورهای مطرح در این رشته، کسب میزبانی مسابقات بین‌المللی می‌توانند سطح کیفی مربیان و ورزشکاران را ارتقا دهند. همچنین ارتباطات بین‌المللی، گفتگوی بین کشورها و برقراری تفاهم با سایر کشورها، کسب کرسی‌های بین‌المللی از موضوعات مهم ورزش است که تحقق آن‌ها نیازمند همکاری ارگان‌های مختلف ورزشی و وزارت امور خارجه است. افزایش شناخت و آگاهی و ادراک تصمیم‌گیران مدیران فدراسیون در کنار علاقه‌مندی به رشته ورزشی می‌تواند تصمیم‌سازان استراتژیک این رشته را ترغیب نماید تا برنامه‌ای ویژه برای دیپلماسی ورزشی داشته باشند. همچنین پیشنهاد می‌گردد کشور از ورزشکاران قهرمان خود که شهرت جهانی دارند، به عنوان سفیران ویژه این رشته ورزشی

1. Cha

2. Grix, Houlihan

استفاده کند و به صورت غیررسمی از این ورزشکاران برای حل مسائل بین‌المللی بهره گرفته شود. با توجه به این نتایج ضروری است تلاش بسیاری در زمینه تصاحب کرسی‌های مؤثر بین‌المللی ورزشی صورت بگیرد و کسب سهمیه و جایگاه بین‌المللی در مجامع ورزشی در کنار پیروزی و موفقیت ورزشکاران در سطوح بین‌المللی ورزش و کسب مدال‌های ورزشی به عنوان یکی از استراتژی‌های مهم در عرصه ورزش شطرنج تلقی گردد و این مهم در اولویت‌ها، برنامه‌ها و سیاست‌گذاری‌های استراتژیک فدراسیون قرار گرفته تا کشورمان بتواند از نظر دیپلماسی در سطح بین‌المللی مورد توجه و در سطح بسیار خوب و مهم قرار گیرد.



منابع

- بابایی، محمد؛ سیمبر، رضا؛ رضایی، مریم و سلیمانی کشایه، سجاد. (۱۳۹۴). «تأثیر دیپلماسی ورزشی بر قدرت نرم در نظام بین الملل». فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات راهبردی ورزش و جوانان. شماره ۲۹، صص ۱۵۸-۱۴۳.
- بازرگان هرندی، عباس. (۱۳۹۷). مقدمه‌ای بر روش‌های تحقیق کیفی و آمیخته: رویکردهای متداول در علوم رفتاری. تهران: انتشارات دیدار
- باقری، یوسف؛ شریعتی فیض آبادی، مهدی و نظریان، عباس. (۱۳۹۵). «مدل‌سازی نرم (ISM) مؤلفه‌های دیپلماسی ورزش». نشریه مدیریت ورزشی. دوره ۸، شماره ۵، صص ۷۹۷-۸۲۱.
- پورکیانی، محمد؛ حمیدی، مهرزاد؛ گودرزی، محمود و خیبری، محمد. (۱۳۹۶). «تحلیل اثرگذاری ورزش حرفه‌ای و قهرمانی بر توسعه ورزش». نشریه مطالعات مدیریت ورزشی. سال ۹، شماره ۴۲، صص ۷۲-۵۵.
- تودارو، مایکل. (۱۳۹۱). توسعه اقتصادی در جهان سوم. غلامعلی فرجادی. انتشارات کوهسار
- حسینی، علیرضا. (۱۳۸۴). «کاستی‌های توسعه نیافتگی برنامه ریزی توسعه در ایران». مجموعه مقالات همایش چالش‌ها و چشم‌اندازهای توسعه ایران. جلد اول، تهران: مؤسسه عالی آموزشی و پژوهش مدیریت
- رمضان‌نژاد، رحیم؛ هژبری، کاظم؛ عیدی، حسین؛ ریحانی، محمد و عسگری، بهمن. (۱۳۹۴). مدیریت ورزش نخبه: تجارب کشورهای موفق. چاپ اول، آمل: انتشارات شمال پایدار
- رمضان‌نژاد، رحیم و هژبری، کاظم. (۱۳۹۶). «مبانی توسعه ورزش و کاربرد آن در ورزش ایران». فصلنامه مجلس راهبرد. شماره ۹۱، صص ۲۶۳-۲۳۳.
- شاه رضایی، فاطمه و شیرزادی، رضا. (۱۳۹۵). «نقش ورزش در گسترش مناسبات بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۲-۱۳۷۶)». فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات راهبردی ورزش و جوانان. شماره ۳۲، صص ۵۸-۳۶.
- شریعتی فیض آبادی، مهدی و گودرزی، محمود. (۱۳۹۰). «ارتباط شاخص‌های جمعیتی - اقتصادی با میزان موفقیت کشورهای شرکت‌کننده در بازی‌های آسیایی ۲۰۱۰ گوانگجو». فصلنامه پژوهش‌های فیزیولوژی و مدیریت در ورزش. سال ۴، شماره ۲، ص ۳۵.
- عیدی حسین، رمضان‌نژاد رحیم، یوسفی بهرام، سجادی سید نصرالله، ...، ملک خلاق اسماعیل (۱۳۹۰). طراحی مدل اثربخشی سازمانی فدراسیون‌های ورزشی جمهوری اسلامی ایران بر اساس رویکرد ارزش‌های رقابتی، پژوهشنامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی، دوره ۷، شماره ۱۴، صص ۳۰-۱۵.
- کشاورز لقمان، فراهانی ابوالفضل، بهرامی پور بهرام (۱۳۹۷). تحلیل عوامل مؤثر بر رفتار ذی‌نفعان در کسب کرسی‌های ورزشی در مجامع بین‌المللی، مطالعات مدیریت رفتار سازمانی در ورزش، دوره پنجم، شماره ۲، صص ۴۴-۳۱.
- محمدی عزیزآبادی مهدی، التیامی نیا رضا (۱۳۹۴). نقش تبعی و تسریع‌کننده ورزش در فراهم کردن شرایط صالح در بین دولت‌ها، فصلنامه تحقیقات سیاسی بین‌المللی، دوره ۷، شماره ۲۲، صص ۱۴۹-۱۷۹.
- Cha, V. (2013). "The Asian Games and Diplomacy in Asia: Korea-China-Russia". The International Journal of the History of Sport, 30(10), pp: 1176-1187
- Custonia, Z., & Skoric, S. (2011). "Winning medals at the Olympic Games. Does croatia have any chance?" Journal of Kinesiology, 43(1), 107-104
- De Bosscher, V., De Knop, P., Van Bottenburg, M., & Shibli, S. (2006). "A conceptual

framework for analysing sports policy factors leading to international sporting success.” European sport management quarterly, 6(2): 185-215.

- England Chess Federation. (2009). **English Chess Federation business plan for 2009-2010.** Retrieved from [http:// www.englishchess.org.uk/wpcontent/.../business_plan](http://www.englishchess.org.uk/wpcontent/.../business_plan).
- Grix, J., & Houlihan, B. (2014). **“Sports Mega-Events as Part of a Nation's Soft Power Strategy: The Cases of Germany (2006) and the UK (2012)”**. The British Journal of Politics & International Relations, 16(4), pp: 572-596
- Izov, N., Petkova, V., & Dimitrova, L. (2016). **Innovative Models of Teaching in Training of Adolescents Chess Players.** Journal of Sports Science, 4, 75-79.
- Jackson, S. J. (2013). **“The contested terrain of sport diplomacy in a globalizing world”**. International Area Studies Review, 16(3), pp: 274-284
- Jankovic, A., & Novak, I. (2019). **“Chess as a Powerful Educational Tool for Successful People”**. In *7th International OFEL Conference on Governance, Management and Entrepreneurship: Embracing Diversity in Organisations*. April 5th-6th, 2019, Dubrovnik, Croatia (pp. 425-441). Zagreb: Governance Research and Development Centre (CIRU).
- Jeremic, V., Djokovic, A., Mladenovic, N., & Radojicic, Z. (2011). **New method for ranking chess Olympics teams. BALCOR 2011, 36.**
- Jiang, Y., Ma, T., & Huang, Z. (2010). **The economic factors analysis in olympic game.** International Journal of Sports Science and Engineering, 4(3), 181-170.
- Joseph, E., Easvaradoss, V. V., & Solomon, N. J. (2016). **Impact of chess training on academic performance of rural Indian school children.** Open Journal of Social Sciences, 4(02), 20.
- Krishna, A., & Haglund, E. (2008). **Why do some countries win more Olympic medals? Lessons for social mobility and poverty reduction.** Economic and Political Weekly, 43, 143-51
- Lee, Y., & Lim, S. (2019). **Effects of Sports Activity on Sustainable Social Environment and Juvenile Aggression.** Sustainability, 11(8), 2279.
- Lui, H. K., & Suen, W. C. (2008). **Men, money, and medals: An econometric analysis of the Olympic Games.** Pacific Economic Review, 13(1), 1-16
- Luiz, J. and Fadal, R. (2011). **An economic analysis of sports performance in Africa:** International Journal of Social Economics, 38(10), 869 – 883
- Mikhailova, I., Seselkin, A., Vitale, M., & Solimene, U. (2018). **Indicators of Physical Culture, Chess Sport and Tourism as Actual Markers of the Human Development Index in The Russian Federation.** Economic and Social Development: Book of Proceedings, 611-617.
- Sotiriadou, K. Shilbury, D. Quick, S. (2009). **“The Attraction, Retention/ Transition and**

- Nurturing Process of Sport Development: Some Australian Evidence**". Journal of Sport Management, (22), pp 71-76
- Taesoo Ahna, Moonki Hongb & Paul M. Pedersenc, (2014). **"Effects of perceived interactivity and web organization on user attitudes"**. European Sport Management Quarterly, Vol 14, Issue 2. Pp 111-128.
 - Tamir I, Yehiel (Hilik) L, Yair G. (2015) **Sports: Faster, Higher, Stronger, and Public Relations**. Human Affairs, Volume 25, Issue 1, Pages 93–109
 - Tavakolli, M. Azizi, H. (2013). **Studying role of mass media in sport development**. Advances in Applied Science Research, 4(4): 49-54.
 - **Zhang, j. Bao, y. (2013). My views on the development of China's sports**. Journal of Hebei Institute of Physical Education, (2). 11-123

